

Endurskoðun siðareglna

Þriðji vinnufundur með borgarstjórn Reykjavíkur, 28. maí 2019

Sigurður Kristinsson

Prófessor í heimspeki, hug- og félagsvísindasviði Háskólans á Akureyri

Siðanefnd Sambands Íslenskra Sveitarfélaga

Yfirlit

- Hvernig má standa að skráningu/endurskoðun siðareglna?
- Hvernig ávinnum við okkur traust?
- Hvaða gildi getum við sameinast um?
- Hvernig túlkum við þessi gildi?
- Hvaða álitamálum stöndum við frammi fyrir?
- Hvaða væntingar höfum við til skráðra siðareglna?
- Hvernig viljum við hafa umgjörð þeirra og eftirfylgni?
- Hvaða efnispætti viljum við hafa í skráðum siðareglum?
- Hvernig þjóna núverandi siðareglur okkur – hverju viljum við breyta?
- Tillögum safnað og þær ræddar

Fundur
21.03.2019

Fundur 21. mars - upprifjun

- Hvernig má standa að skráningu/endurskoðun siðareglna?
 - Ferli og þátttaka. Byrja á grunngildum og aðstæðum.
- Hvernig ávinnum við okkur traust?
 - Frammistaða stofnana + menning og gildi
 - „Afeitrun stjórn mála“, virðing, ásýnd, gagnsæi. Hópavinna.
- Hvaða gildi getum við sameinast um? Hópavinna.
- Hvernig túlkum við þessi gildi? Hópavinna.
- Hvaða álitamálum stöndum við frammi fyrir?
 - Grænt, gult, rautt
 - Hópavinna – hver eru álitamálin?

Fundur 28. maí – verkefnin:

- Hvaða væntingar höfum við til skráðra siðareglna?
- Hvernig viljum við hafa umgjörð þeirra og eftirfylgni?
- Hvaða efnispætti viljum við hafa í skráðum siðareglum?
- Hvernig þjóna núverandi siðareglur okkur – hverju viljum við breyta?
- Tillögum safnað og þær ræddar

Hlutverk skráðra siðareglna

- Hvatning (*inspiration*)
- Leiðsögn (*guidance*)
- Eftirlit (*regulation*)
- Innri og ytri sáttmáli – liður í að verðskulda traust

Skráðar siðareglur

- Kveða stundum á um gildi, markmið, hugarfar, meginreglur
 - Code of Ethics.
 - Almenn ákvæði til leiðsagnar; rúm fyrir túlkun og ákvörðun
- Kveða oft á um breytni
 - Code of Conduct
 - Nákvæm fyrirmæli; lítið svigrúm til túlkunar og ákvörðunar

Skráðar siðareglur ættu að vera

- Auðskiljanlegar öllum, hnitmiðaðar og skýrar
- Hafa beina skírskotun til daglegra starfa og úrlausnar- og álitaefna
- Ekki of miklar að vöxtum þannig að það sé auðvelt að hafa yfirsýn yfir þær

Umræðuefni: Væntingar til skráðra siðareglna

- Hvernig hafa skráðar siðareglur gagnast við að fyrirbyggja / leysa úr siðferðilegum álitamálum kjörinna fulltrúa?
- Hvernig mætti auka gagnsemi þeirra?

Eftirfylgni / umgjörð

- Tvíþætt hlutverk siðanefnda
 - Almenn leiðsögn og upplýsingagjöf
 - Úrskurðir
- Ólík hlutverk sem krefjast ólíkra heimilda og hafa ólíkar afleiðingar
 - Þjóna ólíkum tilgangi

Úr skýrslu starfshóps um traust (2018)

- „Siðareglur hafa mest áhrif þegar þær eru hluti af reglulegri sjálfsgagnrýni og gagnrýninni umræðu innan fyrirtækja, stofnana og fagfélaga.“
- „Eftirliti með því að unnið sé í anda slíkra reglna og almennt með því að stjórnarsýslan leggi sig fram um að standast háleit siðferðileg viðmið er iðulega best komið hjá samstarfsfólki, almenningi og fjölmiðlum.“

Eftirfylgni / umgjörð

- Stofnanamenning þarf að styðja við gott siðferði
 - Markmið siðareglna er að rækta siðferðilega stofnanamenningu
- Þarf að vera hægt að benda á og ræða meint brot gegn siðareglum og læra af reynslunni
 - Þarf ekki að krefjast úrskurðar
 - Kærur beina umræðunni út úr siðferðilegri umræðu og í tæknilegar varnir
- Ef úrskurða á um sekt eða sakleysi tiltekinna einstaklinga þarf umboðið að vera skýrt
 - Sbr. Úrskurðarnefndir fagfélaga, innan stjórnarsýslunnar og úrskurði dómstóla

Eftirfylgni / umgjörð

- Norska leiðin
 - Sjá [siðamál](#) Sambands norskra sveitarfélaga
- Enska leiðin
 - Sjá [skýrslu](#) Committee on Standards in Public Life, 2019

Sveitarstjórnarlög nr. 138/2011

- **29. gr.**

Siðareglur og góðir starfshættir.

Sveitarstjórn skal setja sér siðareglur sem sendar skulu ráðuneytinu til staðfestingar. Ef siðareglur eru í gildi skal ný sveitarstjórn meta hvort ástæða sé til endurskoðunar þeirra. Ef niðurstaðan er sú að siðareglur þarfnist ekki endurskoðunar halda þær gildi sínu. Tilkynna skal ráðuneytinu um þá niðurstöðu.

Siðareglur sveitarstjórnar skulu birtar opinberlega á vefsíðu sveitarfélagsins eða á sambærilegan hátt.

Öllum kjörnum fulltrúum í sveitarstjórn og nefndum og ráðum sem sveitarstjórn skipar ber að haga störfum sínum í samræmi við settar siðareglur.

Samband íslenskra sveitarfélaga skipar nefnd sem veitt getur álit um siðareglur og um ætluð brot á þeim. Ráðuneytið getur borið tillögur sveitarstjórna um siðareglur undir nefndina áður en það tekur þær til staðfestingar.

Umræðuefni: Eftirfylgni / umgjörð

- Hver er umgjörð skráðra siðareglna núna?
- Hvernig mætti nýta hana betur?
- Hvernig mætti bæta hana?

Efnispættir

- Hvar má leita fanga?
 - Siðferði og samfélagsleg ábyrgð í sveitarfélögum (Sís, 2011)
 - Sveitarstjórnarþing Evrópuráðsins (1999, 2018)
 - Núgildandi siðareglur íslenskra sveitarfélaga
 - Nolan Principles

Dæmi um efnisþætti

- Hæfi og trúverðugleiki (fjölskyldu- og vinaáhrif, fyrri störf)
- Aukastörf (pólítísk eða í einkafyrirtæki)
- Þátttaka í félagasamtökum
- Góðar viðskiptavenjur
- Notkun á eignum sveitarfélagsins
- Notkun á tölvukosti og gsm síma til einkaafnota eða vegna starfs
- Innkaup og innkaupaferlar
- Spilling og mútur
- Gjafir (reglur um móttöku, hámarksfjárhæð vegna persónulegra gjafa)
 - Siðferði og samfélagsleg ábyrgð í sveitarfélögum, SíS 2011

Dæmi um efnispætti frh.

- Móttökur, ferðir, veitingar og greiðsla á útgjöldum
- Hvernig komið er fram við þá sem snúa sér til sveitarfélagsins í mismunandi erindagjörðum
- Samskipti við samstarfsmenn og hollusta gagnvart þeim
- Tjáningarfrelsi, hollusta gagnvart vinnuveitanda og þagnarskylda (í hvaða tilvikum, gagnvart hverjum?)
- Uppljóstranir
- Samskipti við fjölmiðla
- Náttúru- og umhverfisvernd (t.d. meðferð úrgangs og hættulegra efna)
- Eftirlit með vefnotkun
- Upplýsingamiðlun
 - Siðferði og samfélagsleg ábyrgð í sveitarfélögum, SíS 2011

Fleiri efnisþættir

- Notkun samfélagsmiðla
- Einelti og áreitni
 - Kynbundin áreitni
- Sveitarstjórnarþing Evrópuráðsins
 - [Endurskoðaðar hegðunarreglur](#), 2018
 - Útvíkkaðar og ná til allra starfsmanna sveitarfélags
 - Aukin útvistun verkefna
 - Væntingar almennings um há siðferðileg viðmið
 - Stafræna byltingin og notkun samfélagsmiðla

1. Selflessness – ósérplægni

- starfa einungis í almannapágu

2. Integrity – heilindi

- starfa óháð sérhagsmunum

3. Objectivity – hlutlægni

- Taka ákvarðanir af sanngirni og hlutleysi, mismuna ekki

4. Accountability – ábyrgð

- Vera tilbúinn að svara fyrir gerðir sínar og taka afleiðingum þeirra

5. Openness – gagnsæi

- Greina frá ákvörðunum og forsendum þeirra, halda ekki upplýsingum frá almenningi nema lög krefjist þess

6. Honesty – heiðarleiki

- Segja sannleikann!

7. Leadership – fordæmi

- Fylgja þessum reglum, styðja við þær og mótmæla ef farið er í bága við þær

Núgildandi siðareglur íslenskra sveitarfélaga

- Hafnarfjörður
- Kópavogur
- Akureyri
- Reykjavík

Umræðuefni:

Rýnt í nógildandi siðareglur Rvk

- Hvernig endurspeglar ákvæðin þau gildi sem við viljum hafa að leiðarljósi?
- Hvernig gagnast ákvæðin frammi fyrir þeim álitamálum sem við stöndum frammi fyrir?
 - Hvaða ákvæði hefur helst reynt á?
 - Hve beina skírskotun hafa ákvæðin til daglegra úrlausnarefna?
- Hve auðskiljanlegar, hnitmiðaðar og skýrar eru þær?
- Ná þær yfir öll helstu álitamál í starfi kjörinna fulltrúa?
- Eru einhver ákvæði óþörf?

Efnisflokkar?

- Markmið, tilgangur, gildissvið
- Grunnildi / meginreglur
- Tengsl við lög
- Ábyrgð
- Gagnsæi
- Hlutlægni /virðing /verðleikar / mismununa ekki
- Óhlutdrægni / hygla ekki
- Hagsmunaárekstrar
- Spillingarvarnir
- Opinber innkaup
- Starfsval eftir þjónustu
- Innleiðing / skuldbinding
- Eftirlit / ábendingar
- Friðhelgi einkalífs / gögn
- Birting siðareglna

Næstu skref?

- Skrifa upp drög að endurskoðuðum siðareglum
 - Senda til allra borgarfulltrúa
- Rýna þau drög á næsta fundi
 - Stefna að samþykkt í víðtækri sátt